YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu ensimmäinen jaosto)

15 päivänä kesäkuuta 1999 *

Asiassa T-288/97,

Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia, asiamiehinään asianajajat Renato Fusco, Trieste, ja Maurizio Maresca, Genova, prosessiosoite Luxemburgissa 36 rue Wiltz,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Paul Nemitz ja Paolo Stancanelli, avustajanaan asianajaja Massimo Moretto, Venetsia, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan Friuli-Venezia Giulian alueen (Italia) myöntämistä tuista maanteiden tavaraliikennettä harjoittaville alueen yrityksille 30 päivänä heinäkuuta 1997 tehdyn komission päätöksen 98/182/EY (EYVL 1998, L 66, s. 18),

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti B. Vesterdorf sekä tuomarit C. W. Bellamy, R. M. Moura Ramos, J. Pirrung ja P. Mengozzi,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 6.10.1998 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

1 Friuli-Venezia Giulian maakunnan laissa nro 4/1985, joka on annettu 7.1.1985 (Legge regionale del 7 gennaio 1985, n. 4 della regione Friuli-Venezia Giulia) säädetään useista toisen lukuun harjoitettavan maanteiden tavaraliikenteen tukitoimenpiteistä, jotka perustuvat muun muassa lainojen korkokulujen rahoittamiseen ja investointikustannuksista vastaamiseen. Näitä toimenpiteitä ei ole annettu komissiolle tiedoksi.

2 Komissio on pyytänyt 29.9.1995 ja 30.5.1996 päivätyillä kirjeillään Italian tasavallalta tietoja kyseisestä laista. Italian viranomaisten antamien vastausten johdosta komissio on ilmoittanut niille 14.2.1997 päivätyllä kirjeellä perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen tiedonannon muille jäsenvaltioille ja asianosaisille osapuolille Friuli-Venezia Giulian alueen kuljetusyrityksille

myönnetystä valtion tuesta (EYVL 1997, C 98, s. 16); tällä kirjeellä komissio ilmoitti päättäneensä aloittaa perustamissopimuksen kyseisen artiklan mukaisen menettelyn edellä mainitussa laissa nro 4/1985 säädettyä järjestelmää vastaan.

3 Italian viranomaiset esittivät huomautuksensa 27.3.1997 päivätyllä kirjeellään.

4 Komissio lähetti Italian pysyvälle edustustolle Euroopan unionissa 18.8.1997 päivätyn kirjeen, jolla se saattoi Italian viranomaisten tietoon Friuli-Venezia Giulian alueen (Italia) myöntämistä tuista maanteiden tavaraliikennettä harjoittaville alueen yrityksille 30 päivänä heinäkuuta 1997 tehdyn komission päätöksen 98/182/EY (EYVL 1998, L 66, s. 18; jäljempänä riidanalainen päätös). Se toteaa päätöksessään, että kyseisen lain perusteella myönnetyt tuet ovat EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa (josta on muutettuna tullut EY 87 artiklan 1 kohta) tarkoitettuja valtiontukia. Komission päätöksen 4 ja 5 artiklassa kyseiset tuet todetaan yhteismarkkinoille soveltumattomiksi ja määrätään perittäviksi takaisin. Riidanalaisen päätöksen 7 artiklan mukaan päätös on osoitettu Italian tasavallalle.

5 Italian pysyvä edustusto Euroopan unionissa toimitti 20.8.1997 päivätyllä kirjeellään, joka saapui perille 11.9.1997, riidanalaisen päätöksen Friuli-Venezia Giulian maakunnan johdolle.

6 Italian tasavalta on yhteisöjen tuomioistuimeen 28.10.1997 jättämällään kanteella vaatinut EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan toisen kohdan (josta on muutettuna tullut EY 230 artiklan toinen kohta) nojalla yhteisöjen tuomioistuinta kumoamaan kyseisen päätöksen.

7 Kantaja on nostanut perustamissopimuksen 173 artiklan neljännen kohdan nojalla tämän kanteen, joka on saapunut yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 10.11.1997.

8 Myös useat Friuli-Venezia Giulian maakunnan myöntämiä tukia saaneet yritykset ovat yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 12.12.1997—26.1.1998 jättämillään kanteilla vaatineet riidanalaisen päätöksen kumoamista. Nämä asiat on rekisteröity ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamossa numeroin T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97—T-607/97, T-1/98, T-3/98—T-6/98 ja T-23/98.

9 Komissio on tehnyt nyt käsiteltävässä asiassa 19.2.1998 jättämällään hakemuksella oikeudenkäyntiväitteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 114 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

10 Kantaja on esittänyt huomautuksensa oikeudenkäyntiväitteestä 11.5.1998.

11 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on päättänyt esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa ainoastaan oikeudenkäyntiväitettä koskevan suullisen käsittelyn työjärjestyksen 114 artiklan 3 kohdan mukaisesti ilman edeltäviä asian selvittämistoimia. Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kysymyksiin kuultiin 6.10.1998 pidetyssä istunnossa.

Asianosaisten vaatimukset

12 Vastaaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— jättää kanteen tutkimatta;

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

13 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää komission oikeudenkäyntiväitteen ja tutkii pääasian kanneperusteet.

Oikeudelliset seikat

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

14 Komissio esittää oikeudenkäyntiväitteensä tueksi viisi perustetta. Ensimmäisen perusteen mukaan kantajalta puuttuu valtiontukiasiassa tehdyn päätöksen riitauttamiseksi perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa edellytetty asiavaltuus. Komissio vetoaa yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 78/76, Steinike & Weinlig, 22.3.1977 antamaan tuomioon (Kok. 1977, s. 595) sekä

asiassa 248/84, Saksa vastaan komissio, 14.10.1987 antamaan tuomioon (Kok. 1987, s. 4013) ja korostaa, että EY:n perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan (josta on tullut EY 88 artikla) mukaan valtio on ainoa oikeussubjekti, jonka voidaan katsoa olevan vastuussa valtiontuen myöntämisestä. Näissä artikloissa säädetäänkin valtion myöntämästä tai valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetystä tuesta. Jäsenvaltion alueellisilla hallintoyksiköillä ei siten tässä yhteydessä katsota olevan omaa erillistä oikeusasemaa.

15 Juuri jäsenvaltion tehtävänä on puolustaa yleistä etua ja ottaa huomioon erilaiset intressit tuen myöntämisen yhteydessä. Alueelliset tai paikalliset hallintoyksiköt saavat valtiontukea koskevissa säädöksissään antaa itselleen oikeuksia ja asettaa itselleen velvollisuuksia perustamissopimuksen nojalla ainoastaan sen verran, mitä yhteisön sääntöjen välittömästä oikeusvaikutuksesta johtuu. Tämän vuoksi tuen poistamiseen tai takaisin perimiseen voidaan aina velvoittaa yksinomaan valtio riippumatta siitä, mikä julkinen elin tuen on myöntänyt tai tukijärjestelmää hallinnoi valtion sisäisen järjestelmän mukaisesti.

16 Koska kantajalla ei ole omaa erillistä oikeusasemaa perustamissopimuksella luodun tukijärjestelmän kannalta, sen etujen puolustamisesta huolehtii jäsenvaltio, jonka osa se on, ja jäsenvaltiolla on perustamissopimuksen 173 artiklan toisen kohdan mukaan yleinen oikeus nostaa kanne riidanalaisen päätöksen kumoamiseksi.

17 Komissio katsoo, että perustamissopimuksen 173 artiklan neljännen kohdan mukaisen kanneoikeuden myöntämisellä alueellisille hallintoyksiköille olisi seurauksia, joita olisi mahdotonta hyväksyä. Ensinnäkin perustamissopimuksen valtiontukijärjestelmä häiriintyisi, jos alueelliset tai paikalliset hallintoyksiköt saisivat erityistilanteensa vuoksi perustamissopimuksen 173 artiklan neljännen kohdan mukaisen kanneoikeuden. Nämä hallintoyksiköthän saisivat mahdollisuuden myöntää tukea ilmoittamatta siitä ja nostaa komission kieltävään päätökseen kohdistuvan kumoamiskanteen jopa jäsenvaltion tahdon vastaisesti. Näin kyseenalaistettaisiin perustamissopimuksen mukaan jäsenvaltioille omalla alueellaan valtiontukiasioissa kuuluvat koordinointi- ja valvontatehtävät, ja yhteisöjen tuomioistuinten olisi ratkaistava intressi- ja toimivaltaristiriitoja, joilla on pelkästään valtion sisäistä merkitystä, kun taas perustamissopimuksessa niille

ei myönnetä tällaisia toimivaltuuksia (asia C-95/97, Région wallonne v. komissio, määräys 21.3.1997, Kok. 1997, s. I-1787, 7 kohta ja asia C-180/97, Regione Toscana v. komissio, määräys 1.10.1997, Kok. 1997, s. I-5245, 7 kohta).

18 Lisäksi komissio katsoo, että nyt käsiteltävän kanteen tutkittavaksi ottaminen lisäisi myös jatkossa kanteiden määrää ja häiritsisi komission valtiontukipäätösten moitteetonta täytäntöönpanoa. Sen lisäksi, että alueelliset hallintoyksiköt saisivat mahdollisuuden nostaa kanteen sellaisista päätöksistä, joihin jäsenvaltio on tyytynyt, sama päätös saattaisi olla sellaisten rinnakkaisten kanteiden kohteena, joita valtiot ovat nostaneet yhteisöjen tuomioistuimessa ja valtionsisäiset hallintoyksiköt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Keskushallinto voisi siten nostamalla kanteen yhdessä valtionsisäisen hallintoyksikön kanssa kiertää velvollisuuttaan nostaa kanne yhteisön toimenpiteistä määräajassa. Lisäksi kantajan asiavaltuuden myöntäminen tarkoittaisi sitä, että muiden jäsenvaltioiden paikallisille hallintoyksiköillä olisi pakko antaa oikeus huolehtia tuensaajien kanssa kilpailevien yritysten etujen puolustamisesta. Käytännössä tämä johtaisi siihen, että hyväksyttäisiin eräänlainen actio popularis -kanneoikeus. Valtionsisäisten hallintoyksiköiden itsenäinen kanneoikeus vapauttaisi siten jäsenvaltiot perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan mukaisesta velvollisuudestaan yhteisöä kohtaan.

19 Kanteen tutkimatta jättämiseen päädytään komission mukaan myös välttämättä silloin, kun sovelletaan johdonmukaisella tavalla yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, joka koskee EY:n perustamissopimuksen 169 artiklan (josta on tullut EY 226 artikla) nojalla nostettuja jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevia kanteita. Jottei yhteisön oikeuden noudattaminen vaarannu, jäsenvaltio ei voi tällaisessa asiassa kiistää rikkoneensa yhteisön oikeutta vetoamalla alueellisten hallintoyksikköjensä toimintaan.

20 Toisessa perusteessaan komissio väittää, että kantajalla ei ole Italian oikeuden mukaan asiavaltuutta. Tukiasioissa Italian valtion velvollisuudet, kuten komis-

sion päätöksestä johtuvat velvoitteet, kuuluvat kyseisen valtion ulkoasioihin ja siten sen keskushallinnon yksinomaiseen toimivaltaan.

21 Kolmannen perusteen mukaan kantajalta puuttuu oikeushenkilöltä perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa edellytetty oikeussuojaintressi. Komissio katsoo yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 282/85, DEFI vastaan komissio, 10.7.1986 antaman tuomion (Kok. 1986, s. 2469, 18 kohta) perusteella, että valtionsisäisen hallintoyksikön on tässä yhteydessä osoitettava, että edut, joita se pitää ominaan, eroavat valtion puolustamasta yleisestä edusta, jotta sillä olisi oikeus kanteen nostamiseen tällä perusteella. Maanteiden tavaraliikenteen kehittämistä, uudistamista ja lujittamista koskevat tavoitteet, joihin kantaja pyrkii kyseisten tukien avulla, vastaavat Italian valtion puolustamia etuja. Tästä seuraa myös, että riidanalaista toimenpidettä ei voida pitää perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettuna toiselle henkilölle osoitettuna päätöksenä.

22 Vastaaja vetoaa julkisasiamies Van Gervenin esittämään ratkaisuehdotukseen asiassa C-70/88, parlamentti vastaan neuvosto, tuomio 22.5.1990 (Kok. 1990, s. I-2041 ja I-2052) väittäessään, että valtionsisäiset hallintoyksiköt myös silloin, kun ne puolustavat omia etujaan, tekevät sen yhteisen edun nimissä eikä niitä voida siten pitää perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettuina luonnollisina henkilöinä tai oikeushenkilöinä.

23 Neljännellä perusteellaan vastaaja väittää, että riidanalainen päätös ei koske suoraan kantajaa. Tässä yhteydessä se huomauttaa erityisesti, että vaikka kantaja on toimittanut yhteisön oikeuden rikkomista koskevan menettelyn aikana Italian pysyvälle edustustolle Euroopan unionissa tietoja, jotka tämä on välittänyt edelleen komissiolle, tämä ei riitä osoittamaan, että riidanalainen päätös koskisi kantajaa suoraan.

24 Lisäksi se seikka, että kyseisessä päätöksessä edellytetään yhteismarkkinoille soveltumattomiksi todettujen valtiontukien poistamista ja takaisin perimistä, ei

myöskään tarkoita sitä, että päätös koskisi kantajaa suoraan, koska päätös on osoitettu Italian valtiolle ja koska Friuli-Venezia Giulian maakunta osallistuu asian hoitamiseen ainoastaan asiassa sovellettavien kansallisten säännösten mukaisesti.

25 Viidennen perusteensa yhteydessä komissio väittää, että riidanalainen päätös ei koske kantajaa erikseen. Friuli-Venezia Giulian maakunta ei voi vakiintuneen oikeuskäytännön vastaisesti osoittaa olevansa sellaisessa tosiasiallisessa tilanteessa, jonka perusteella se erottuu kaikista muista. Tällaista yksilöintiä ei voida tehdä silläkään perusteella, että kantaja on osallistunut yhteisön oikeuden rikkomista koskevaan menettelyyn. Riidanalaisella päätöksellä ei myöskään ole suurempaa merkitystä kantajalle kuin mille tahansa muulle julkiselle elimelle, joka mahdollisesti osallistuu valtion sisäisen järjestelmän mukaisesti päätöksen täytäntöönpanoon.

26 Kantaja kiistää komission esittämät perusteet. Se toteaa etenkin, että komissio sekoittaa keskenään perustamissopimuksen 92 artiklassa määrätyn valtiontukien valvontamenettelyn soveltamisalan ja perustamissopimuksen 173 artiklan mukaisen oikeussuojan antamisen soveltamisalan. Komission esittämän päätelmän johdosta ainoastaan jäsenvaltiolla olisi mahdollisuus nostaa kumoamiskanne valtiontukiasioissa, koska alueiden tavoin myöskään tuensaajilla tai niiden kilpailijoilla ei ole tällaisen kanteen yhteydessä erilaista asemaa kuin valtiolla.

27 Kantaja katsoo lisäksi, että riidanalainen päätös koskee sitä suoraan ja erikseen.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

28 Aluksi on aiheellista tuoda esiin, että koska kantaja on oikeussubjekti Italian kansallisen lainsäädännön mukaan, se voi nostaa kumoamiskanteen perustamissopimuksen 173 artiklan neljännen kohdan nojalla, jonka mukaan luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voi nostaa kanteen hänelle osoitetusta päätöksestä

tai päätöksestä, joka siitä huolimatta, että se on annettu asetuksena tai toiselle henkilölle osoitettuna päätöksenä, koskee ensin mainittua henkilöä suoraan ja erikseen (ks. asia T-214/95, Vlaams Gewest v. komissio, tuomio 30.4.1998, Kok. 1998, s. II-717, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja asia T-238/97, Comunidad Autónoma de Cantabria v. neuvosto, määräys 16.6.1998, Kok. 1998, s. II-2271, 43 kohta).

29 Koska riidanalainen päätös on osoitettu Italian tasavallalle, kantajan asiavaltuus riippuu siitä, katsotaanko päätöksen koskevan kantajaa suoraan ja erikseen.

30 Päätös koskee perustamissopimuksen 173 artiklan neljännen kohdan mukaisessa merkityksessä erikseen muita kuin niitä, joille se on osoitettu, ainoastaan silloin, kun tämä päätös vaikuttaa niihin niille tunnusomaisten erityispiirteiden tai sellaisen tosiasiallisen tilanteen takia, jonka perusteella ne erottuvat kaikista muista ja ne voidaan tästä syystä yksilöidä samalla tavalla kuin se, jolle päätös on osoitettu (asia 25/62, Plaumann v. komissio, tuomio 15.7.1963, Kok. 1963, s. 199 ja 223; Kok. Ep. I, s. 181 ja asia 169/84, Cofaz ym. v. komissio, tuomio 28.1.1986, Kok. 1986, s. 391, 21 kohta). Itse asiassa kyseisen määräyksen tarkoituksena on varmistaa myös sellaisen oikeussubjektin oikeussuoja, jolle riidanalaista toimenpidettä ei ole osoitettu mutta jota asia kuitenkin koskee vastaavalla tavalla (asia 222/83, Commune de Differdange v. komissio, tuomio 11.7.1984, Kok. 1984, 9 kohta).

31 Tältä osin on syytä todeta, että riidanalainen päätös koskee kantajan myöntämiä tukia. Se ei koske pelkästään toimia, joiden tekijänä kantaja on, vaan päätöksellä myös estetään kantajaa käyttämästä omia toimivaltuuksiaan haluamallaan tavalla (ks. vastaavasti em. asia Vlaams Gewest v. komissio, tuomion 29 kohta). Toisin kuin komissio väittää, kantajan tilannetta ei voida samastaa Comunidad Autónoma de Cantabrian tilanteeseen edellä mainitussa asiassa Comunidad Autónoma de Cantabria vastaan neuvosto annettuun määräykseen johtaneessa tapauksessa, koska kyseinen autonominen hallintoyksikkö vetosi yksilöidyn

asemansa tueksi ainoastaan riidanalaisen toimenpiteen sosiaalis-taloudellisiin vaikutuksiin alueellaan.

32 Lisäksi riidanalaisella päätöksellä estetään kantajaa jatkamasta kyseisen lain soveltamista, tehdään tyhjiksi lain vaikutukset ja pakotetaan kantaja aloittamaan hallintomenettely tukien takaisin perimiseksi niiden saajilta. Vaikka päätös onkin osoitettu Italian tasavallalle, kansalliset viranomaiset eivät ole mitenkään käyttäneet harkintavaltaa antaessaan sen tiedoksi kantajalle. Riidanalainen päätös koskee siis kantajaa suoraan (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat 41/70, 42/70, 43/70 ja 44/70, International Fruit Company ym. v. komissio, tuomio 13.5.1971, Kok. 1971, s. 411, 26—28 kohta; asia 113/77, NTN Toyo Bearing Company ym. v. neuvosto, tuomio 29.3.1979, Kok. 1979, s. 1185, 11 kohta ja asia 207/86, Apesco v. komissio, tuomio 26.4.1988, Kok. 1988, s. 2151, 12 kohta).

33 Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että riidanalainen päätös koskee kantajaa erikseen ja suoraan.

34 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on kuitenkin myös tutkittava, sisältyykö kantajan intressi riitauttaa riidanalainen päätös Italian valtion intressiin vai ei. Tältä osin on aiheellista todeta aluksi, että kantaja on kyseisen valtion autonominen alueellinen hallintoyksikkö, jolla on erityisiä oikeuksia ja etuja. Riidanalaisessa päätöksessä tarkoitetut tuet ovat toimenpiteitä, jotka alue on toteuttanut sille suoraan Italian perustuslain (115 § ja 116 §) mukaan kuuluvan lainsäädännöllisen ja taloudellisen autonomian perusteella. Näin ollen kantajan asemaa ei nyt käsiteltävässä asiassa voida verrata asemaan, joka edellä mainitun asian DEFI vastaan komissio kantajalla oli. Viimeksi mainitussa asiassa Ranskan hallituksella oli toimivaltaa määrätä DEFI-komitean hallintoon ja toimintatapoihin liittyvistä asioista ja siten myös määritellä intressit, joita komitean oli puolustettava.

35 Kantaja voi siten nostaa kanteen riidanalaisesta päätöksestä perustamissopimuksen 173 artiklan neljännen kohdan nojalla.

36 Tähän päätelmään eivät vaikuta komission esittämät muut oikeudenkäyntiväitteensä perusteet.

37 Kuten kantaja perustellusti toteaa, perustamissopimuksen valtiontukijärjestelmään perustuvassa väitteessä sekoittuvat keskenään perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan mukaisen valvontamenettelyn soveltamisala sekä perustamissopimuksen 173 artiklan mukaisen oikeussuojan antamisen soveltamisala.

38 Kielto, joka on asetettu perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa, koskee kaikkia sellaisia tukia, jotka ovat jäsenvaltioiden myöntämiä taikka valtion varoista myönnettyjä, eikä kiellossa eroteta toisistaan valtion suoraan myöntämiä ja julkisten tai yksityisten elinten myöntämiä tukia (ks. tältä osin em. asiat Steinike & Weinlig, tuomion 21 kohta ja Saksa v. komissio, tuomion 17 kohta). Koska kyseisen määräyksen tarkoituksena on estää jäsenvaltioita kiertämästä tätä perustavanlaatuista kieltoa myöntämällä julkista rahoitusta muiden elinten kautta, kaikkia tässä yhteydessä tehtyjä toimenpiteitä pidetään jäsenvaltion toteuttamina riippumatta siitä, mikä elin toimenpiteet on tosiasiallisesti toteuttanut. Tästä syystä perustamissopimuksen 93 artiklan nojalla tämän kiellon noudattamiseksi tehdyt päätökset osoitetaan ainoastaan jäsenvaltiolle. Alueellisten tai paikallisten hallintoyksiköiden samastaminen valtioon vaikuttaa siis tässä yhteydessä perustellulta syistä, jotka liittyvät perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklalla käyttöön otetun valvontajärjestelmän tehokkuuteen.

39 Jos kysymys ratkaistaisiin vastaajan suosittamalla tavalla, valtiontukiasioissa ainoastaan jäsenvaltioilla, tuensaajilla (asia 323/82, Intermills v. komissio, tuomio 14.11.1984, Kok. 1984, s. 3809, 5 kohta), kilpailijoilla (em. asia Cofaz ym. v. komissio, tuomion 21—31 kohta) ja tietyissä tapauksissa toimialajärjestöillä, jotka edustavat sellaisen teollisuudenalan etuja, johon tuki vaikuttaa (yhdistetyt asiat 67/85, 68/85 ja 70/85, Van der Kooy ym. v. komissio, tuomio 2.2.1988, Kok. 1988, s. 219, 21—24 kohta ja yhdistetyt asiat T-447/93, T-448/93 ja T-449/93, AITEC ym. v. komissio, tuomio 6.7.1995, Kok. 1995, s. II-1971, 53 ja 62 kohta), olisi oikeus saada perustamissopimuksen 173 artiklan mukaista

oikeussuojaa. Valtionsisäiset julkishallinnon yksiköt, kuten kantaja, jäisivät tällöin suojan ulkopuolelle.

40 Tässä yhteydessä on aluksi kuitenkin todettava, että perustamissopimuksen niitä määräyksiä, jotka koskevat oikeussubjektien kanneoikeutta, ei voida tulkita suppeasti (ks. erityisesti em. asia Plaumann v. komissio, s. 222; Kok. Ep. I, s. 181).

41 Perustamissopimuksen 173 artiklan neljännen kohdan tarkoituksena on tarjota asianmukaista oikeussuojaa kaikille luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille, joita yhteisön toimielinten toimenpiteet koskevat suoraan ja erikseen. Asiavaltuus on siten myönnettävä pelkästään tämän tarkoituksen perusteella, ja oikeus kumoamiskanteen nostamiseen on siis oltava jokaisella, joka täyttää määrätyt objektiiviset edellytykset eli jolla on edellytetty oikeussubjektius ja jota riidanalainen toimenpide koskee erikseen ja suoraan. Tämä ratkaisu pätee myös tilanteeseen, jossa kantaja on kyseiset edellytykset täyttävä julkishallinnon yksikkö.

42 Tätä päätelmää tukee EHTY:n perustamissopimuksen 33 artiklan toisen kohdan vertaaminen EY:n perustamissopimuksen soveltamisalaltaan laajempaan 173 artiklan neljänteen kohtaan. EHTY:n perustamissopimuksen mukaan kumoamiskanteen voivat nostaa ainoastaan yritykset ja yritysten yhteenliittymät (ks. aiheeseen liittyen asia T-70/97, Région wallonne v. komissio, määräys 29.9.1997, Kok. 1997, s. II-1513), kun taas EY:n perustamissopimuksessa tämä oikeus myönnetään nimenomaisesti "luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille", eikä julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä jätetä siis soveltamisalan ulkopuolelle. Näiden kahden artiklan erilaisesta muotoilusta käy siten ilmi, että EY:n perustamissopimuksen mukaisen oikeussuojan periaatteen soveltamisala on laajempi eikä se rajoitu pelkästään yrityksiin.

43 Näissä olosuhteissa valtionsisäisten julkishallinnon yksiköiden oikeus nostaa perustamissopimuksen 173 artiklan neljännen kohdan nojalla kumoamiskanne

valtiontukiasiassa ei ole riippuvainen siitä, onko niillä perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan mukaan nimenomaisesti erityinen oikeusasema.

44 Tämä oikeus ei myöskään kyseenalaista velvollisuuksia, jotka kuuluvat jäsenvaltioille perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan nojalla. Jäsenvaltiot ovat edelleen yksiköitä, jotka ovat vastuussa yhteisölle näiden artiklojen mukaisten velvoitteiden rikkomisesta.

45 Lisäksi on hylättävä perustamissopimuksen 169 artiklaan perustuva väite, jonka mukaan jäsenvaltio olisi vastuussa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevissa asioissa alueellisten hallintoyksikköjensä tekemistä yhteisön oikeuden rikkomisista.

46 Perustamissopimuksen 169 ja 173 artikla ovat kaksi eri oikeussuojakeinoa, joilla on erilaiset päämäärät. Perustamissopimuksen 169 artiklassa määrätään jäsenvaltioille seuraamuksia sellaisten niille perustamissopimuksen mukaan kuuluvien velvoitteiden rikkomisesta, joiden noudattamisesta ne ovat yksin vastuussa komissiolle. Jäsenvaltiot eivät siten voi tämän menettelyn yhteydessä vedota siihen, että jäsenyysvelvoitteita olisi jättänyt noudattamatta valtionsisäinen hallintoyksikkö (yhdistetyt asiat 227/85, 228/85, 229/85 ja 230/85, komissio v. Belgia, tuomio 14.1.1988, Kok. 1988, s. 1, 9 ja 10 kohta ja asia C-33/90, komissio v. Italia, tuomio 13.12.1991, Kok. 1991, s. I-5987, 24 kohta).

47 Sen sijaan perustamissopimuksen 173 artiklan neljännen kohdan nojalla nostetun kumoamiskanteen tutkittavaksi ottamisesta päättämisen on perustuttava pelkästään kyseisen kohdan omiin tavoitteisiin sekä siihen oikeussuojan antamista koskevaan periaatteeseen, jonka mukaan jokaisella luonnollisella henkilöllä ja oikeushenkilöllä on oltava mahdollisuus panna asia vireille tuomioistuimessa omasta aloitteestaan eli oman harkintansa perusteella saattaakseen sen käsiteltäväksi itselleen vastaisen toimenpiteen.

48 Siitä vaarasta, että yhteisöjen tuomioistuimet sekaantuvat jäsenvaltioiden sisäiseen toimivallanjakoon, riittää, kun todetaan, että tällaista ongelmaa ei ole, sillä

yhteisöjen tuomioistuinten tehtävänä ei ole ottaa kantaa kansallisen lainsäädännön institutionaalisten säännösten perusteella tapahtuvaan toimivallanjakoon erilaisten kansallisten hallintoyksikköjen välillä eikä velvollisuuksiin, joita näille yksiköille saattaa vastaavasti kuulua. Lisäksi mahdollisilla kantajan ja jäsenvaltion välisillä mielipide-eroilla siitä, onko komission päätöksen vuoksi aiheellista nostaa kanne, ei ole merkitystä arvioitaessa kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä perustamissopimuksen 173 artiklan neljännen kohdan perusteella.

49 Vaikka kantajalla katsotaankin olevan oma intressinsä nostaa kanne riidanalaisesta päätöksestä, tämä ei tarkoita, että luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden nostama kumoamiskanne muuttuisi actio popularis -tyyppiseksi kanneoikeudeksi, kuten komissio väittää. Jokaisen kantajan on silti täytettävä edellä 41 kohdassa esiin tuodut tutkittavaksi ottamisen objektiiviset edellytykset voidakseen nostaa kanteen päätöksestä, jota ei ole sille osoitettu.

50 Siltä osin kuin kyse on kantajan asiavaltuuden puuttumisesta ulkosuhteiden alalla Italian oikeuden mukaan, riittää, kun todetaan, ettei asia ole merkityksellinen arvioitaessa oikeutta nostaa kumoamiskanne yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Kuten edellä on todettu (ks. erityisesti 41 kohta), ainoastaan niillä tutkittavaksi ottamisen edellytyksillä, joista perustamissopimuksen 173 artiklassa määrätään, on merkitystä.

51 Kaiken edellä esitetyn perusteella on syytä hylätä komission oikeudenkäyntiväite ja määrätä oikeudenkäynnin jatkamisesta.

Oikeudenkäyntikulut

52 Oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(laajennettu ensimmäinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Komission oikeudenkäyntiväite hylätään.**

2) **Pääasian käsittelyä jatketaan.**

3) **Oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.**

Vesterdorf Bellamy Moura Ramos

Pirrung Mengozzi

Julistettiin Luxemburgissa 15 päivänä kesäkuuta 1999.

H. Jung B. Vesterdorf

kirjaaja presidentti